

**Orsa -
Vision
2050**

Sammanfattning Visionsdag 3

4 oktober 2019

Hansjö Bygdegård

Ola Granholm presenterade

Telemarksforskings attraktionsanalys

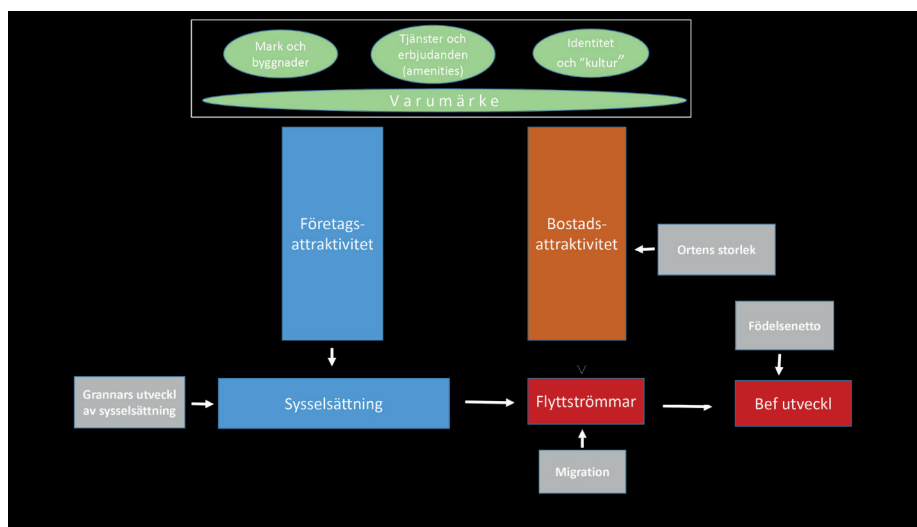
Analysen är beställd av Gränskommittén Hedmark Dalarna, vars syfte är att underlätta kontakten över gränsen och utveckla samarbetet mellan Hedmark och Dalarna. Kortfattat kan man säga att målet är att Hedmark och Dalarna ska vara regioner som det är attraktivt att besöka, bo, leva och arbeta i. För att nå detta mål måste vi veta mer om hur regionerna blivit som de blivit! Hur de utvecklats, vilka förutsättningar vi har och vad som lett till den utveckling vi hittills haft. Metoden har tidigare använts av ca 200 norska kommuner.

Telemarksforking leds av Knut Vareide och hans utgångspunkt var funderingar kring varför två orter med tillsynes likartade förutsättningar kunde utvecklas så totalt olika.

Det han kom fram till var framgångsfaktorerna för den med bäst utveckling var kulturell identitet och förmåga att samverka och hur vi är mot varandra.

Attraktivitetsmodellen

Som bild kan den beskrivas så här:

Kort kan den beskrivas så här i ord:

Utvecklingen för en ort påverkas också av våra tillgångar i form av Mark och byggnader, vilka privata och offentliga tjänster vi erbjuder, vår identitet och kultur och vårt varumärke (hur andra ser på Orsa som plats).

Varumärket påverkar platsens attraktivitet för befintliga och blivande företagare och invånare.

Sysselsättningen för kommunens invånare påverkas av företagsattraktiviteten, men också av hur sysselsättningen utvecklas i orter i närheten. Även om sysselsättningen minskar i den egna orten så kan man fortfarande vara attraktiv som bostadsort och behålla sina invånare om sysselsättningen ökar i grannorterna. Sysselsättning, migration (in- och utvandring), födelsenetto, dvs om det föds fler än det dör/flyttar ut påverkar också befolkningsutvecklingen liksom ortens storlek – vilket ju ofta påverkar serviceutbud osv.

Hur ser det då ut i Orsa?

Sysselsättning

Under den senaste tioårsperioden har vi haft en positiv sysselsättningsutveckling i Orsa. Det är främst inom privat verksamhet sysselsättningen ökat. Inom det offentliga har den minskat. Orsa har haft den bästa sysselsättningsökningen i landet.

Det här beror bl a på att vi inte haft några industrier ägda av större globala aktörer (som ju främst har rationaliserat bort enheter på mindre orter). Vi har också haft många starka lokala entreprenörer.

Däremot har vi av tradition en lägre förvärvsfrekvens, dvs andel av befolkningen som arbetar

Näringsattraktivitet

Orsa har lyckats bättre med att öka sysselsättningen än vi egentligen har förutsättningar för. Vi är på 49:e plats i landet och näst bästa kommun i länet efter Ludvika. Även det beror sannolikt i stor grad på vårt differentierade näringsliv, med många mindre entreprenörer som går ganska bra och den starka utvecklingen i Grönklitt och Orsa Camping.

Vi har en sämre lönsamhet bland företagen, men det är inte alltid det avgörande. Orsa är likafullt så attraktivt att folk vill bo och verka här. Tillväxt är inte alltid målet på alla områden. Vill folk bo här fixar man det, oavsett lönsamhet.

Men vi får inte heller romantisera det här med att bo i Orsa. Om t ex Orsa Grönklitt skulle börja gå dåligt kommer man att säga upp folk. Punkt. Och det kan förändra statistiken drastiskt.

För företagen är det viktigare med stabila ”spelregler” än bidrag.

Pendling

Både in och utpendlingen ökar i Orsa. Vi är den tredje största pendlingskommunen i länet. Hög totalpendling är bra generellt. För oss beror det på att vi har nära till arbetsmarknaden på andra orter (läs Mora). Vi är beredda att pendla längre än tidigare till ett arbete för att kunna bo där vi vill bo.

Befolkning

Befolkningen i Orsa peakade på ca 8 500 personer i mitten av 50-talet. (Fler än så var aktiva i kommunen kring sekelskiftet pga storskiftet och järnvägsbygget, men de var inte skrivna i kommunen. Min anm. Janne B)

Idag har vi minskat till drygt 6 900. Det stora ”manfallet” kom när flera av våra industrier lades ned. I ett nationellt perspektiv var de inte så stora, men för Orsas del innebar det en kraftig försämring. Den senaste rejäla dippen kom i samband med SCOTT, Scandinavian college of travel and tourism’s nedläggning. Vi är sakta på väg upp, bland annat hjälpta av invandringen. Urbaniseringen påverkar oss en hel del. Det stora problemet är att vi har ett födelseunderskott. Vi har en stor andel äldre. Deras frånfalle kompenseras inte av barnafödandet. Trots allt har vi klarat oss hyfsat utifrån våra förutsättningar. Andra kommuner i vår storlek har drabbats hårdare.

En viktig faktor att vi inte gått längre bakåt är att vi haft bostäder. Bygger man inte ökar inte befolkningen! Vi måste också arbeta med attitydfrågorna. Visst. Det är ok att som ungdom flytta från Orsa. Men det är lika ok att välja att stanna kvar! Det beror helt enkelt på omständigheterna.

Invandringen

Invandringen har räddat befolkningsutvecklingen i Orsa. Vi behöver det tillskottet, men tappar för många när de har bott här några år. Speciellt de driftigare av de nyanlända flyttar snabbare dit där sysselsättning finns. Vi måste därför snabbt på med åtgärder för att ta hand om nyanlända. Det kan handla om traumahantering, hur snabbt man lär sig språket, yrkesutbildning osv. Hur löser vi det på ett bra sätt speciellt när arbetsförmedlingen monterar ner? Vi måste titta på mottagande, språket, SFI, digitalisering osv för att kunna behålla våra nyanlända – och för att klara av den nyrekrytering vi kommer att behöva inte minst inom offentlig sektor.

Framtiden

Vi kommer att skapa mer arbetstillfällen OM DET FINNS ARBETSKRAFT! Alltså måste vi arbeta med vår attraktivitet – och inte minst attraktiviteten som bostadsort. Till sist; Hur Orsas attraktivitet för företagare och boende utvecklas, det avgörs av oss själva, vi som bor och verkar här! Vår framtid ligger i våra egna händer...

Diskussioner:

Fråga 1 Reflektioner

Med människor inte för människor är enklare i Orsa.

Våga bråka med regler. Motivera öppna möten.

Dinnas där folk finns

Hur tar vi han om nyinflyttade. Vem ansvarar?

Dialog ungdomar – Skattungbyn (utbildning)

Det går rykten. Ungdomar osäkra.

Har Orsaborna gått från mer negativ till positiv stämning/syn på hembygden? Ja, mer positivt nu. Peppar varandra i satsningar. Bland ungdomarna pratas det mer om att det är tänkbart att stanna i Orsa (eller komma tillbaka) alternativt att ”dra”. Det har påverkat att både kommunen och företagarna har blivit bättre på att berätta att de/vi finns och vad vi gör, exempelvis genom social medier.

Pendling. Diskussion om hur långt folk vill pendla om man jobbar eller är gymnasieelev.

Nå medborgarna där de finns

Ordna slutna facebookgrupper för ungdomar där de kan höras och bli delaktiga.

Inkludering och integration.

Elevråden är viktiga forum för demokratin

Jämställdhet en viktig fråga

Fråga 2 Vad tar vi med oss från Hans Abrahamsson

Ledarskap – tillit

Gå från kontroll till koll – coacha.

Våga göra fel.

Ifrågasätta styrdokument - learning by doing.

Pixlade ytor – ungdomar vid skolan.

Visionsfond – testa din idé

Visa vad som stödjer visionen (aktiviteter)

Fri Wifi-mötesplatser för unga.

Vad hände med samtalet, berättelsen om det ”goda samhället”? Nu är det mer lappa och laga än att berätta den berättelsen.

Medborgardialog är viktigt och har blivit viktigare nu när medlemmarna i partierna har minskat.

T ex när en skola riskerar att läggas ner.

Skapa samhället med människor.

Varför är det många föräldrar som nu tänker att deras barn kommer att få det sämre än de själva har det?

Våga utmana regler och gamla rutiner. Utmana regelverk och tolka regelverk. Ex görs detta i projektet främjande myndighetsutövning.

Behov även av medborgardialog för ”nu-frågor”.

Svårt att sja om framtiden. 2050 blir långt borta. Abstrakt.

Skiftesförskjutning. Våga göra mer fel.

Fråga 3 Vad tar vi med oss från Palle Lundberg?

Tillåtande. Öppet, uppfinningsrik dialog

Flera kommune ihopslagna MOA

Musikaffärer, museum, musiktradition Musikcentrum

Besöksnäring

Tjänsteföretag

Industrin

Hur påverkar vi av klimatförändringar. Agenda 2030

Skogen viktig i Orsa – källa till framgång. Energi, destination

Tillväxt? Vilka förutsättningar kommer att krävas?

Solceller.

Att mycket av det som Palle pratade om redan görs i Orsa. Vissa saker har Helsingborg kommit längre med men Orsa har kommit längre med målarbetet och det tillitsbaserade ledarskapet. Men vi pratar inte så mycket om vad vi gör bra. Tyvärr är det ofta det negativa som sägs och sprids.

Som chef ska man inte göra allt själv utan omge sig med bra medarbetare och få gruppen att fungera/samarbeta. Att ta tillvara på medarbetarnas initiativ till lösningar.

Från kontroll till koll

Hur ser vi på visionsfond? Ex få ta in vikarier och arbeta med en lösning 1-2 veckor. Ja, men då ska ansökan inte vara för byråkratisk.

Engagerande målbild – hur får vi det?

Vi pratas om hur en bra lärare är – är det samma sak som en bra ledare? Att tyck om sina elever.

Svårare för de unga att ta dagen till sig.

Liknelsen med den nöjda katten består. Vi får inte slå oss till ro.

För mycket fokus på ansvar leder lätt tanken fel.

Verkstad – Testa, testa, testa, Gör, gör, gör

Våga testa, måste finnas möjlighet att göra fel.

Större mandat och ansvar hos medarbetare. Mer tillit.

Hur ma är mot varandra skapar kulturen i samhället.

Skapa en ”fond” där peronal/medarbetare kan söka pengar för innovativa idéer/projekt.

Viktigt att ta tag i problem direkt.

Fråga 4 Hur fungerar Orsa 2050

Ett tryggt samhälle. Nära naturen. Bra skolor och mycket val av alternativ i skolan och efter skolan.

Ett gymnasium i Orsa. Är lektionerna på distans alt sitter man hemma och går i skolan? = Inga skollokaler. Distansstydie i högre utbildning. Distansmöjligheter med specialistsjukvård.

Tryggt = Inga skottlossningar, knarkfritt, inte ha samma utveckling som många upplever i stora städer. ”Kunna lämna nyckeln i bilen”

Bra skola = Inte stökig, bra lärare, bra lokaler, trygghet och ingen mobbing. Spelar ints s ästro roll om skolan är stor, men inte för många på för liten yta.

Fler invånare i Orsa då än nu.

Utflyttning från storstäderna. Bl a klimatmedvetenheten gör att folk vill flytta ut från storstäderna och på landet kunna odla egna grönsaker mm.

Klimatpåverkan: Mer extremt väder, fler vindkraftverk, planera med bostäder för att möta klimatmigration. Förstärkt räddningstjänst. För många skogsbränder för att hinna släcka. Måste mötas på något sätt. Grönklitt – har de snö 2050?

Mer direktdemokrati? Orsa är nog fortfarande en kommun om 30 år, men mycket mer samarbete med grannkommunerna.

Dialogen med medborgarna. Att få in medborgarna i samhällsbygget. Få in mer folk i partierna. Om inte – hur förändras politikernas roll i ett sån´t samhälle.

Bra!

Bland Sveriges bästa skolkommuner genom hög elevdelaktighet och hög kompetens på lärarna.

Vi är bra på att lyfta fram och stärka det positiva.

Mer tågtrafik till/från Orsa (eller andra sätt som gör det lättare att ta sig till/från Orsa)

En mindre offentlig organisation. Färre uppgifter som gör av kommun/region/stat.

Vi är fortfarande en kommun. Inte en del av en större kommun.

Orsidentiteten är ännu viktigare i framtiden.

Närhet till den lokala politiken/makten.

Mindre administration – mer kärnverksamhet

Centrum ska kännas lite galet, finnas detaljer som känns som Orsa.

Mötesplatser ska skapar utifrån de olika gruppernas behov.

Gästfria, välkomnande, hjälpsamma – så är vi Orsabor!

Alla som vill bo i Orsa ska ha möjlighet att bo i Orsa.

Riv Kyrkbyskolan och bygg bostäder typ som Lisselby (mora) ekoby, kooperativt byggnaden, detaljplaner med friare bestämmelser.

Orsa – Sveriges främsta musikort, hit flyttar man för att arbeta med musik.

Goda förutsättningar för kulturen. – Kulturhuset – mötesplats.

Uppkopplad – och nedkopplad! Wifi-zoner och Wifi-fria !

Ett Orsa som är till för alla i Orsa

Lekplatser för alla åldrar! Barn som äldre.

